

ECONOMIC DIPLOMACY OF THE REPUBLIC OF INDIA IN SOUTH ASIA UNDER THE PRIME MINISTERSHIP OF NARANDRA MODI

Iryna Tykhonenko*
Oleksandr Dubovyi**

Abstract

The article attempts to analyze India's economic diplomacy in the South Asian region during the Prime Ministership of N. Modi. The goal of the article is to study the means of India's economic diplomacy towards the states of the South Asian region and determine the level of their effectiveness during the tenure of N. Modi.

The research methodology is based on the principles of scientificity, systematicity and objectivity with an appeal to case study methods, comparative analysis and general scientific methods.

The scientific novelty of the article lies in the analysis of the modern dimension of India's economic diplomacy in South Asia since 2014 and its impact on India's bilateral and multilateral initiatives in the region with an emphasis on the "Chinese" factor.

Conclusions. The conceptual foundations of Indian foreign policy are analyzed via the "Neighborhood First" policy, the "Vasudhaiva Kutumbakam" principle, and the key provisions of the "Modi Doctrine", which determine the modern logic of New Delhi's regional interaction. Considerable attention is paid to the analysis of practical cases of India's cooperation with the states of the region – Bhutan, Bangladesh, Maldives, Sri Lanka, Nepal, and Afghanistan. It is determined that the most profound and strategic nature is the relationship with Bhutan, where economic interaction covers infrastructure, energy, and financial areas. Relations with the Maldives and Sri Lanka are considered as examples of using economic support to stabilize partners in crisis conditions. At the same time, cooperation with Nepal, Afghanistan and Bangladesh in current situation is characterized by more complex dynamics due to political and security factors. Antagonism with Pakistan levels the effectiveness of bilateral economic interaction.

The authors conclude that India's economic diplomacy serves not only as a tool for developing trade and investment, but also as an important mechanism for strengthening political influence, ensuring regional stability, and countering China's growing activity.

Keywords: economic diplomacy, foreign policy, South Asia, India, China, Modi doctrine, investment policy

* PhD in political sciences, Associate professor of the Department of International Relations and Foreign Policy, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: irinavi2202@gmail.com.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7716-085X>

** master's student of the Department of International Relations and Foreign Policy, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: alexdarklight1@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9152-9059>

**ЕКОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ РЕСПУБЛІКИ ІНДІЯ В ПІВДЕННІЙ АЗІЇ
ЗА ПРЕМ'ЄРСТВА НАРЕНДРИ МОДІ****Ірина Тихоненко*****Олександр Дубовий******Анотація**

У статті здійснено спробу аналізу економічної дипломатії Індії у регіоні Південної Азії за прем'єрства Н. Моді. Метою статті є дослідження засобів економічної дипломатії Індії щодо держав Південноазійського регіону та визначення рівня їх ефективності за каденції Н. Моді.

Методологія дослідження ґрунтується на принципах науковості, системності та об'єктивності з апелюванням до методів кейс-стаді, компаративного аналізу та загальнонаукових методів.

Наукова новизна статті полягає у аналізі сучасного виміру економічної дипломатії Індії у Південній Азії починаючи з 2014 р. та його впливу на двосторонні та багатосторонні ініціативи Індії в регіоні з акцентом на «китайський» фактор.

Висновки. Проаналізовано концептуальні засади індійської зовнішньої політики, зокрема політику «Сусідство насамперед», принцип «Васудхайва Кутумбакам» та ключові положення «доктрини Моді», що визначають сучасну логіку регіональної взаємодії Нью-Делі в економічній сфері. Значну увагу приділено аналізу практичних кейсів співпраці Індії з державами регіону – Бутаном, Бангладеш, Мальдівами, Шрі-Ланкою, Непалом та Афганістаном. Визначено, що найбільш глибокий і стратегічний характер мають відносини з Бутаном, де економічна взаємодія охоплює інфраструктурні, енергетичні та фінансові напрями. Відносини з Мальдівами та Шрі-Ланкою розглянуто як приклади використання економічної підтримки для стабілізації партнерів у кризових умовах. Водночас співпраця з Непалом, Афганістаном та останнім часом з Бангладеш – характеризується складнішою динамікою через політичні та безпекові чинники. Антагонізм з Пакистаном нівелює ефективність двосторонньої економічної взаємодії.

Автори підсумовують, що економічна дипломатія Індії виступає не лише інструментом розвитку торгівлі та інвестицій, а й важливим механізмом зміцнення політичного впливу, забезпечення регіональної стабільності та протидії зростаючій активності Китаю.

Ключові слова: економічна дипломатія, зовнішня політика, Південна Азія, Індія, Китай, доктрина Моді, інвестиційна політика

Цитування: Тихоненко, І. & Дубовий, О. (2026). Економічна дипломатія Республіки Індія в Південній Азії за прем'єрства Нарендри Моді. *Консенсус*, 1, 159–172.
<https://doi.org/10.3110/consensus/2026-01/159-172>

URL: <https://www.konsensus.net.ua/index.php/konsensus/article/view/220>

* кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили, Миколаїв, Україна.

E-mail: irinavi2202@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7716-085X>

** магістрант кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили, Миколаїв, Україна. E-mail: alexdarklight@gmail.com.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9152-9059>

Постановка проблеми. Індія має значні можливості для реалізації позиції лідера з точки зору політики та економіки в Південній Азії завдяки регіональній співпраці, що регламентується в політиці «Сусідство насамперед» ініційованою урядом Н. Моді. Значна роль у ній покладається на інструменти та механізми економічної дипломатії. Під час діалогу Шангри-Ла у 2018 р. Н. Моді наголосив на регіональній єдності, зв'язку та процвітання, стверджуючи: «Ми повинні не лише будувати інфраструктуру, а й будувати мости довіри»¹. Політика «Сусідство насамперед» підкреслює взаємозв'язок торгівлі та відносин, підтверджуючи, що Південна Азія є центральною у зовнішньополітичній стратегії Індії. Тому, Індія активно використовує механізми економічної дипломатії для просування своїх інтересів, реалізуючи торговельну, інвестиційну, кредитно-фінансову політику та низку проектів у сфері логістики, енергетики (також відновлюваної), технологічній сфері у державах Південноазійського регіону.

Така активність Індії обумовлена і зовнішніми чинниками конкурентної протидії зі сторони Китаю для якого південноазійські держави є об'єктом реалізації ініціативи «Пояс і шлях» та співпраці з головним антагоністом Індії у регіоні – Пакистаном (проект Китайсько-пакистанського економічного коридору). Зміцнення зв'язків із такими сусідами, як Шрі-Ланка та Мальдіви, може посилити вплив Індії в Індійському океані, щоб протидіяти китайським ініціативам «Пояс і шлях» та «Нитка перлів» через інвестиції в інфраструктуру та торговельні угоди. Співпраця в енергетичній сфері, зокрема в гідроенергетичних проектах з Непалом та Бутаном, сприяє покращенню регіональної енергетичної безпеки. Зокрема, Індії притаманна провідна роль у реалізації багатосторонніх ініціатив в межах Південноазійської асоціації регіонального співробітництва (SAARC) та Ініціативи країн Бенгальської затоки з багатогалузевого технічного і економічного співробітництва (BIMSTEC), які посилюють вплив офіційного Нью-Делі не лише у регіоні Південної Азії, а й Південно-Східної Азії².

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Відзначимо, що особливості зовнішньополітичної стратегії Республіки Індія досить ґрунтовно досліджуються як українськими, так і закордонним науковцями. Серед вітчизняної наукової школи варто виокремити праці представників Всеукраїнської асоціації індологів: О.І. Лукаш³, О.А. Борділовської⁴, І.І. Вітер і В.І. Вітер⁵, а також аналітичну доповідь

¹ Kumar D. Prime minister Narendra Modi's regional strategy in South Asia: Opportunities and challenges. *International Journal of Multidisciplinary Research and Development*. 2025. Vol. 12. Issue 2. P. 112–113.

² Лукаш О.І., Тихоненко І.В. Регіональна система Південної Азії: Індія та особливості інтеграційного розвитку. *Інтеграційні процеси в Азії та Африці як складова світового історичного розвитку (кінець ХХ – початок ХХІ століття): монографія* / за заг. ред. В.О. Шведа, пер. англ. Прип'юк Є.О., Кравченко М.В. Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2022. С. 104.

³ Лукаш О.І. Сучасна Індія на шляху успішних перетворень: модель розвитку. *Проблеми всесвітньої історії*. 2023, № 4. С. 148–171.

підготовлену Національним інститутом стратегічних досліджень України⁶, які акцентують увагу на економічній моделі розвитку Індії у XXI ст. Важливими для проведення дослідження стали напрацювання індійської наукової школи – Д. Кумара⁷, Дж. Равіндера, Дж. Камалакара⁸, К. Малікарджуна⁹, які розглядають не лише концептуальні засади зовнішньої політики Індії, а й особливості торговельно-економічного, інвестиційного, фінансово-кредитного та інфраструктурного співробітництва з державами Південної Азії. Для аналізу сучасного стану та динаміки торговельно-економічної взаємодії Індії з південноазійськими державами вагому роль відіграли звіти Міністерства закордонних справ Індії.

Незважаючи на значний науковий доробок українських індологів, питання економічної дипломатії Індії за прем'єрства Н. Моді саме у регіоні Південної Азії є мало дослідженим, що актуалізує зазначену тематику.

Метою роботи є дослідження основних напрямків та здобутків у реалізації економічної дипломатії Індії у відносинах з державами Південної Азії у період прем'єрства Н. Моді.

Викладення основного матеріалу. Південноазійський регіон є одним з найменш економічно інтегрованих регіонів світу. Південноазійська асоціація регіонального співробітництва та існуюча в її межах Угода про преференційну торгівлю не змогли подолати торговельні бар'єри. Більше того, внутрішньорегіональна ситуація та діяльність SAARC залежать від індійсько-пакистанського протистояння. Проте, Індія є центросиловою державою в Південній Азії, і з початку ще першої каденції прем'єрства Н. Моді ставить мету зайняти лідерські позиції у світі в цілому. Доктрина Гуджрала є базисом для регламентації розбудови відносин офіційного Нью-Делі з державами Південної Азії серед яких економічна взаємодія займає чільне місце. У свою чергу, зростання відносин Китаю з меншими країнами Південної Азії ставить під сумнів регіональне лідерство Індії.

Тому, уряд Н. Моді скоригував свою зовнішньополітичну стратегію,

⁴ Борділовська О.А. Діяльність уряду Н. Моді: економічні реформи й соціальні перетворення. *Індія: давнина і сучасність: збірник наукових праць*. Вип. II / відп. наук. ред. О.І. Лукаш; НАН України, ДУ «Інститут всевітньої історії НАН України», Всеукраїнська асоціація індологів. Київ, 2017. С. 104–114.

⁵ Вігер І.І., Вігер В.І. Економіка незалежної Індії в умовах глобалізації: особливості та проблеми розвитку. *Індія: давнина і сучасність: збірник наукових праць*. Вип. III / відп. наук. ред. О.І. Лукаш; НАН України, ДУ «Інститут всевітньої історії НАН України», Всеукраїнська асоціація індологів. Київ, 2025. С. 63–74.

⁶ Республіка Індія: потуга, що зростає. Перспективи розвитку українсько-індійських відносин: аналіт. доп. / [О. Александров, Н. Гавриленко, А. Грищенко, О. Давимука, М. Замікула, В. Орлик та ін.]; наук. ред. М. Паламарчука. Київ: НІСД, 2022. 88 с.

⁷ Kumar D. Prime minister Narendra Modi's regional strategy in South Asia: Opportunities and challenges. *International Journal of Multidisciplinary Research and Development*. 2025. Vol. 12. Issue 2. P. 110–115.

⁸ Ravinder G., Kamalakar G. Strategic Synergy in the Indian Ocean: India-Maldives Relations. *International Journal of Social Impact*. 2025. Vol. 10, No. 1. P. 11–19.

⁹ Mallikarjuna K. India-Sri Lanka Relations: A New Era of Cooperation Amid Economic Crisis. *International Journal of Creative Research Thoughts*. 2025. Vol. 13. Issue 3. P. 641–644.

дотримуючись політики «Сусідство насамперед» («Neighbourhood First») у якій серед іншого зазначається, що Індія зобов'язується допомагати сусідам ресурсами, навчанням та обладнанням, коли це необхідно, а також індійська сторона приділяє велику увагу покращенню зв'язку для сприяння вільному руху товарів, послуг та інформації в регіоні. Крім цього, у розбудові відносин з південно-азійськими державами Індія керується принципом «Васудхайва Кутумбакам», що означає «світ – одна родина», сприяючи глобальній єдності, взаємній повазі та мирному співіснуванню між культурами, народами та громадами. Так звана «доктрина Моді» у своїй основі має п'ять стовпів, які були представлені Н. Моді у квітні 2015 р.: 1) взаємодія, діалог (самвад); 2) культурні та цивілізаційні зв'язки (евам сабх'ята); 3) глобальна та регіональна безпека (суракша); 4) гідність, честь (самман); 5) спільне процвітання (самріддхі). Таке ідейне наповнення ідеально втілюється у політиці «Сусідство насамперед», яка виходить за межі лише двосторонньої взаємодії. У 2016 р. під час саміту в Гоа прем'єр-міністр Індії Н. Моді оголосив BIMSTEC ключовим компонентом індійської політики сусідства. Крім того, Індія уточнила, що метою BIMSTEC є не просто ізоляція Пакистану, а сприяння торгівлі, економічному зростанню та стратегічному партнерству між країнами-членами¹⁰.

В цілому класична економічна дипломатія здійснюється через сприяння торгівлі та інвестиціям, торговельні та інвестиційні угоди, фінансову допомогу, передачу технологій, сприяння проектам зв'язку тощо. Ці напрямки, у свою чергу, активно реалізує Індія з державами Південної Азії – Непалом, Бутаном, Бангладеш, Шрі-Ланкою, Мальдівами, Афганістаном (окрім Пакистану зважаючи на вище зазначену конфліктогенність, яка переважно нівелює результати економічної взаємодії, тому вона не буде розглядатися у цьому дослідженні). У таких країнах, як Непал, Бангладеш та Афганістан, роль Індії часто розглядається як модель балансування між дипломатичними зусиллями та певним тиском і відстоюванням власних національних інтересів.

Афганістан. Відзначимо, що взаємодія Індії з Афганістаном обумовлюється впливом «пакистанського» фактору та приходом до влади «Талібану» в Афганістані. Проте, офіційний Нью-Делі вдало використав стратегію «Вичікуй і спостерігай» – Індія не поспішала формалізувати зв'язки з «Талібаном», натомість продовжувала надавати гуманітарну підтримку та розвиток інфраструктури, тим самим зберігаючи свою присутність в Афганістані. Аналогічно, Індія використала свою економічну потужність, щоб врятувати Мальдіви від фінансової кризи, навіть коли початкова напруженість з урядом Муїцзу вщухла, що показує, що «стратегічне терпіння» може призвести до бажаних дипломатичних результатів.

У період з 2014 по 2021 рр. індійська сторона надала Афганістану у формі допомоги та інвестицій понад \$3 млрд. У 2024-2025 рр. фінансовому році загальний

¹⁰ Kumar D. Prime minister Narendra Modi's regional strategy in South Asia... P. 112-113.

обсяг торгівлі між Індією та Афганістаном становив приблизно \$1,087 млрд. Імпорт Афганістану до Індії склав \$689,8 млн, а індійський експорт – \$318,9 млн¹¹.

Успішним проектом Індії в Афганістані стала Дамба «Салма» (Salma Dam – Afghan-India Friendship Dam) – гідроелектростанція та іригаційний проект у провінції Герат, який Індія повністю фінансувала й завершила у 2016 р. Вона здатна виробляти 42 МВт електроенергії та забезпечити великі площі водою для сільського господарства, сприяючи економічному розвитку регіону. Ще однією важливою ініціативою, яка зміцнила двосторонню торгівлю, стало введення в експлуатацію порту Чабахар (Іран) у грудні 2017 р. Зокрема, через порт Чабахар Індія надала Афганістану як допомогу 110 000 тонн пшениці та понад 2000 тонн бобових.

З метою розширення торгівлі, уряд Афганістану у співпраці з урядом Індії 19 червня 2017 р. запустив спеціальний коридор для авіаперевезень, який було призупинено у зв'язку з приходом до влади «Талібану». Відзначимо друге засідання Ради стратегічного партнерства, яке відбулося в Нью-Делі 11 вересня 2017 р. під час якого було укладено «Нове партнерство в розвитку». Індія погодилася реалізувати важливі нові проекти, такі як гребля «Шахтут» та проект питної води для Кабула, що також сприятиме зрошенню, систему водопостачання міста Чарікар, дорожнє сполучення з Банд-е-Аміром у провінції Баміан, що сприятиме туризму. Крім того, Індія також зобов'язалася реалізувати додаткові 116 вискоєфективних проектів розвитку громад у 34 провінціях Афганістану. Ці проекти будуть у сферах освіти, охорони здоров'я, сільського господарства, іригації, питної води, відновлюваної енергії, боротьби з повенями, мікрогідроенергетики, спорту та адміністративної інфраструктури¹².

У жовтні 2025 р. уряд Індії заявив про відновлення статусу Технічної місії Індії в Кабулі на рівні Посольства Індії в Афганістані. «Посольство Індії в Кабулі надалі збільшуватиме внесок Індії у всебічний розвиток Афганістану, гуманітарну допомогу та ініціативи з розбудови потенціалу відповідно до пріоритетів та прагнень афганського суспільства», – зазначається в офіційному повідомленні МЗС Індії¹³.

Аналогічне використання політики «вичікуй і спостерігай» Індія використала у відносинах з Мальдівами, що дозволило відновити ефективність економічної дипломатії з цією державою.

Мальдіви. Відзначимо, що співпраця з Мальдівами безперечно важлива для Індії з точки зору її геополітичної та гео економічної стратегії, адже, географічно Мальдіви розташовані поблизу життєво важливих морських шляхів, через які проходить 50% світової торгівлі та 80% поставок енергії, а також входять у сферу інтересів Китаю.

¹¹ Saraf V., Saxena A. A Framework to Assess India's Economic Diplomacy in its Neighbourhood // The Takshashila Institution. 2025. URL: <https://takshashila.org.in/content/publications/assets/a-framework-to-assess-indias-economic-diplomacy.pdf>

¹² Bilateral Brief. Ministry of External Affairs, Government of India. 2020. URL: https://www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/Kabul_2020.pdf

¹³ Upgradation of the Technical Mission of India in Kabul to Embassy of India. Ministry of External Affairs, Government of India. 2025. URL: https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/40223/Upgradation_of_the_Technical_Mission_of_India_in_Kabul_to_Embassy_of_India

Індія є основним торговельним партнером та постачальником допомоги Мальдівам. Офіційний Нью-Делі розширив кредитні лінії та гранти на проекти розвитку, включаючи житло, водопостачання та портову інфраструктуру. У 2020 р. Індія надала Мальдівам 178 тонн медикаментів та дезінфікуючих засобів безкоштовно для боротьби з наслідками COVID-19 та як прояв індійської «дипломатії вакцин». Крім того, кредитна лінія на суму \$200 млн. надана Індією, сприяла Мальдівам у придбанні необхідного обладнання для реагування на COVID-19.

У грудні 2022 р. Резервний банк Індії та Валютне управління Мальдів підписали Угоду про обмін іноземної валюти на основі обмінного курсу SAARC, що дозволило Валютному управлінню Мальдів залучити приблизно до \$200 млн. від Резервного банку Індії¹⁴.

У 2023 р. перемога М. Муїцзу на виборах загострила відносини Індії та Мальдів, адже, останні зосередилися на оборонному співробітництві з Китаєм. У державі виникла економічна криза і незважаючи на досить антиіндійські настрої, офіційний Нью-Делі – допоміг. Державний банк Індії надав лінійний кредит у розмірі \$50 млн та \$760 млн через Угоди про валютні свопи в межах SAARC¹⁵.

У серпні 2024 р. Національна платіжна корпорація Індії та Міністерство економічного розвитку і торгівлі підписали Угоду про впровадження UPI на Мальдівах. У жовтні 2024 р. між Індією та Мальдівами було підписано чергову Угоду про валютний стовп на суму \$400 млн.

Президент Республіки Мальдіви М. Муїцзу перебував з державним візитом в Індії з 6 по 10 жовтня 2024 р. у результаті якого було ухвалено Рамкову угоду «Індія, Мальдіви: Бачення всебічного партнерства в галузі економіки та морської безпеки». Це відновило та покращило економічне співробітництво між державами, знявши з порядку денного напругу, яка існувала.

Прем'єр-міністр Індії Н. Моді перебував з державним візитом на Мальдівах з 25 по 26 липня 2025 р. і охарактеризував двосторонні відносини як «давніші за історію та глибокі, як океан»¹⁶, підкресливши глибокі вкорінені зв'язки між державами. Було підписано вісім меморандумів про взаєморозуміння, які стосувалися нових кредитних ліній, співробітництва у фармацевтичній галузі, рибальстві та аквакультури, розвитку цифрових технологій.

Важливість відносин з Мальдівами проявилася у виділенні офіційному Мале 6 мільярдів рупій (\$69 млн) в межах національного бюджету Індії на 2025 р. Найбільш масштабним наразі є проект «Розширене сполучення Мале» (Greater Malé Connectivity Project), який має на меті з'єднати Мале з островами Віллінгілі, Гульхіфалху та

¹⁴ Ravinder G., Kamalakar G. Strategic Synergy in the Indian Ocean: India-Maldives Relations. *International Journal of Social Impact*. 2025. Vol. 10, No. 1. P. 14-15.

¹⁵ Shankar Raj R., Shankar Bharti S. India's 'Wait and Watch' Diplomacy: Redefining Regional Engagement in South Asia. *Institute for Security and Development Policy*. 2025. May 26. URL: <https://www.isdp.eu/wp-content/uploads/2025/05/Brief-Raj-Bharti-May-26-2025.pdf>

¹⁶ India-Maldives Bilateral Relations. *Ministry of External Affairs, Government of India*. 2024. URL: <https://www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/Bilateral-Brief-Unclassified-March-2024.pdf>

Тілафуші за допомогою низки мостів, дамб та доріг. Цей проєкт має вирішальне значення для порту Гульхіфалху та стане головним каталізатором розвитку економіки Мальдів у майбутньому завдяки створенню робочих місць та економічній активності. Він фінансується за рахунок окремого ліміту співпраці у розмірі \$400 млн та гранту від Індії у розмірі \$100 млн¹⁷.

Бангладеш. Бангладеш та Республіка Індія мають глибокі культурні та економічні зв'язки, що ґрунтуються на історії та спільній спадщині регіону Бенгалія. Однак нещодавні політичні зрушення змінили динаміку двосторонньої взаємодії. Після усунення від влади прем'єр-міністра Ш. Хасіна у 2024 р., тимчасовий уряд Бангладеш на чолі з М. Юнус відновив більш активну співпрацю з Пакистаном, що безперечно негативно вплинуло на відносини з Індією. Проте, за останні понад 15 років Індія надала Бангладеш три кредитні лінії на загальну суму приблизно \$8 млрд., спрямованих на розвиток інфраструктури у кількох секторах, таких як дороги, залізниці, судноплавство, і порти. Індія надає Бангладеш грантову допомогу на будівництво залізничного сполучення Ахаура-Агартала, поглиблення внутрішніх водних шляхів у Бангладеш¹⁸.

Візит прем'єр-міністра Н. Моді до Бангладеш став історичною подією у 2015 р. Було не лише врегульовано територіальну суперечку між державами, а й оголошено про нові форми економічної співпраці. Зокрема, Індія відкрила нову кредитну лінію на суму \$2 млрд для Бангладеш, а також погодилася створити дві спеціальні економічні зони для подолання зростаючого торговельного дефіциту. Обидві сторони підписали близько 22 угод, включаючи Угоду про співпрацю в галузі морської безпеки та контроль за торгівлею людьми і потоком фальшивої індійської валюти. Індія також взяла на себе ініціативу посилити зв'язок між Індією та Бангладеш за допомогою автомобільних, залізничних, річкових, морських ліній електропередачі, нафтопроводів та цифрових зв'язків¹⁹.

Під час візиту до Індії прем'єр-міністра Бангладеш Ш. Хасіні у жовтні 2019 р. лідери підписали сім договорів і три проєкти щодо посилення двосторонньої співпраці між двома країнами.

Меморандум про взаєморозуміння між Індією та Бангладеш підписаний у квітні 2017 р. дозволяє транскордонну торгівлю шляхом створення «прикордонних пунктів Хаат» у віддалених селах на узгодженій «нульовій лінії» кордону. Також, у 2023 р. підписані два Меморандуми про взаєморозуміння, щодо транскордонних платіжних операцій.

У 2021 р. було створено спільну економічну зону Індія-Бангладеш у Монгла та відкрито міст Маїтрі Сету (Платформа дружби), що з'єднав дві держави і дозволив

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Ghalib S.J., Khan M.A. Dominance via Diplomacy: Analysing India's Assertive Regional Strategy in South Asia. *Journal of Security and Strategic Analyses (JSSA)*. 2025. Vol. 11. No. 1. P. 38–39.

¹⁹ Kumar S. India-China Rivalry over their dominance in South Asia. *South Asia: Challenges and Opportunities* (Ed. Sharma A.). JTS Publications, 2022. P. 65.

скоротити транспортні витрати і час доставки товарів між Індією та портом Читтагонг у Бангладеш. У 2023 р. відкрито залізничне сполучення Агартала-Ахаура для покращення торгівлі та туризму. 18 березня 2023 р. введено в експлуатацію нафтопровід Bangladesh-India Friendship Pipeline, що забезпечує регулярні поставки дизельного пального з Індії (Нумалігарх) до Бангладеш (Парпатібур). Обсяг прямих іноземних інвестицій у період з квітня 2000 р. по вересень 2024 р. склав \$765 млн²⁰.

Непал. Відносини між Індією та Непалом характеризуються асиметричністю, певною напруженістю через існуючі прикордонні суперечності. У 2015 р. Непал став свідком третього випадку економічного ембарго, запровадженого Індією через відмову офіційного Катманду прислухатися до порад Нью-Делі щодо внесення змін до новоствореної Конституції відповідно до цілей Індії²¹.

Серед здобутків двосторонньої співпраці було реалізовано кілька проєктів зі сполучення, щоб забезпечити та полегшити доступ Непалу до морських транспортних та торговельних шляхів. До них належать: залізничне сполучення Джаянагар – Біджапур – Бардібас (перша в історії Непалу лінія широкої колії), Джогбані – Біратнагар і Раксаул – Катманду, а також проєкт дороги Хулакі/Тераї.

Підписано угоди щодо розвитку індійськими розробниками нових гідроенергетичних проєктів у Непалі, включаючи Пхукот Карналі потужністю 480 МВт і Нижній Арун потужністю 669 МВт²².

У 2010 р. між урядом Індії та урядом Непалу було підписано Меморандум про взаєморозуміння щодо розвитку залізничної інфраструктури на п'яти прикордонних пунктах. Транскордонна ділянка першого залізничного сполучення, що з'єднує Джайнагар (Індія) з Куртою (Непал), почала функціонувати у квітні 2022 р.

Після землетрусу 2015 р. уряд Індії виділив \$1 млрд., включаючи \$250 млн як грант та \$750 млн як кредитну лінію, на відбудову після подолання наслідків землетрусу в Непалі.

У травні 2021 р. Непал став першою країною, яка скористалася перевагами переглянутих Керівних принципів Індії щодо транскордонної торгівлі електроенергією (2018 р.), коли Управління електроенергетики Непалу уклало угоду з NTPC Vidyut Vyapar Nigam Ltd про купівлю електроенергії в режимі реального часу на Індійській енергетичній біржі.

У 2019 р. було введено в експлуатацію нафтопровід Мотіхарі-Амлекхандж (MAPL), який став першим транскордонним нафтопроводом у регіоні Південної Азії та приніс економічні вигоди Непалу. Для подальшого посилення енергетичної співпраці через трубопроводи, 1 червня 2023 р. було підписано Меморандум про

²⁰ Saraf V., Saxena A. A Framework to Assess India's Economic Diplomacy in its Neighbourhood. *The Takshashila Institution*. 2025. URL: <https://takshashila.org.in/content/publications/assets/a-framework-to-assess-indias-economic-diplomacy.pdf>

²¹ Thapa S. Realpolitik of Indo-Nepal Relations. *RAIS Conference Proceedings*. 2024. April 4-5. P. 98-99.

²² India-Nepal Bilateral Brief. *Embassy of India in Nepal*. URL: <https://www.indembkathmandu.gov.in/about-india-nepal-relations>

взаєморозуміння щодо будівництва інфраструктури постачання нафти шляхом прокладання нового трубопроводу між Сілігурі та Джапою та продовження існуючого нафтопроводу від Амлехгандж до Чітвана, а також будівництва двох терміналів у Чітван та Джапа²³.

Бутан. Дуже ефективною є економічна дипломатія Індії щодо Бутану, що втілюється у наступних досягненнях. Візит прем'єр-міністра Індії Н. Моді до Бутану у 2019 р. був значною мірою зосереджений на співпраці в енергетичній галузі та технологічному прогресі. Він відкрив гідроелектростанцію Мангдечху потужністю 720 МВт і запровадив використання карток RuPay, випущених Індією, в Бутані. Було укладено нову Угоду про купівлю електроенергії для гідроелектростанції Мангдечху.

У березні 2024 р. Н. Моді знову відвідав з візитом Бутан, за результатами якого було підписано низку угод та меморандумів про взаєморозуміння, що охоплювали різні сектори, включаючи енергетику, космос, спорт та охорону здоров'я. Підписано Меморандум про взаєморозуміння щодо залізничного сполучення, який окреслює створення двох конкретних маршрутів: Кокрайхар-Гелефу та Банархат-Самце. Н. Моді також оголосив про допомогу у розмірі 100 мільярдів бутанських нгултрумів на 13-й п'ятирічний план Бутану.

Візит короля Бутану Джігме Кхесара Намг'яла Вангчука у грудні 2024 р. ознаменував подальший прогрес у міждержавному стратегічному партнерстві, зокрема у галузі відновлюваної енергетики, проекті Пунатсангчху-II та інтеграції економічної діяльності вздовж індійсько-бутанського кордону.

У 2016 р. укладено Угоду про вільну торгівлю між державами, що значно активізувало економічну взаємодію. Індійські інвестиції становлять приблизно 55% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) Бутану, що надходять з Азії, що, у свою чергу, становить близько 30% від загального притоку ПІІ в країну. Це підкреслює критичну важливість індійських інвестицій в економічному ландшафті Бутану. Індійські інвестиції охоплюють різні ключові сектори розвитку, такі як гідроенергетика, банківська справа, виробництво, сільськогосподарська/харчова промисловість, фармацевтика, готельний бізнес та освіта²⁴.

Гідроенергетика є ключовим сектором основних індійських інвестицій. Наразі в Бутані працює сім гідроелектростанцій (ГЕС) загальною потужністю 2570 МВт, які постачають електроенергію до Індії. Зокрема, проект Мангдечху потужністю 720 МВт був введений в експлуатацію в серпні 2019 р. та офіційно переданий Бутану в грудні 2022 р. ГЕС Нікачху працює з січня 2025 р. ГЕС Пунатсангчху-II потужністю 1020 МВт наразі частково введена в експлуатацію та перебуває на завершальній стадії будівництва. Крім того, проект Пунатсангчху-I потужністю 1200 МВт наближається до завершення. Індія та Бутан підтримують міцний зв'язок через кілька ліній

²³ Brief on Development Partnership with Nepal. *India Embassy in Nepal*. URL: <https://www.indembkathmandu.gov.in/development-partnership2#>

²⁴ Exploring India-Bhutan relations. Deep Dive into the Neighbourhood First Policy. New Delhi: Indian Council of World Affairs Sapru House, 2025. P. 12-15.

електропередачі, що сприяє транскордонній торгівлі електроенергією. У березні 2025 р. корпорація Druk Green Power (DGPC) Бутану та PTC India підписали чотири важливі угоди про купівлю-продаж електроенергії. Ці угоди передбачають продовження дії чинної Угоди про купівлю-продаж електроенергії для ГЕС Чхукха, імпорт електроенергії з Індії протягом зимових місяців, збільшення ліміту продажу електроенергії з ГЕС Нікачху та експорт літнього надлишку електроенергії, виробленої ГЕС Басочху. У травні 2025 р. було укладено Меморандум між Група Адані та Druk Green Power Corporation про створення нових потужностей 5000 МВт²⁵.

Фінтехнології – це ще одна сфера співпраці між Індією та Бутаном. Druk PNB Bank Ltd. – це перша спільна банківська установа в Бутані, заснована в 2010 р. з 51% часткою власності, що належить Національному банку Пенджабу (PNB) Індії. Картку RuPay було запущено в Бутані у два етапи – Фаза I (2019 р.) та Фаза II (2020 р.), щоб забезпечити транскордонні платежі за допомогою карток RuPay. У 2021 р. в Бутані було запущено індійський додаток BHIM UPI.

У 2023 р. Індія виділила близько 198 крор індійських рупій на цифрові ініціативи в рамках 12-го плану Бутану. Ця підтримка зосереджена на вдосконаленні електронного урядування, освіти та технологій.

Угода між Індією та Бутаном про торгівлю, комерцію та транзит 2016 р. встановлює режим вільної торгівлі між двома країнами, а також забезпечує безмитний транзит товарів через Бутан до/з третіх країн. Індія постійно є головним торговельним партнером Бутану – як за джерелом імпорту, так і за напрямком експорту. Частка Індії в загальному обсязі торгівлі Бутану зросла з 79,17% у 2023 р. до 79,88% у 2024 р. У перерахунку на індійські рупії, у 2024 р. (січень-грудень) двостороння торгівля Індії з Бутаном становила 12 669 крор індійських рупій, з яких експорт Індії до Бутану склав 9 538 крор індійських рупій, а імпорт Індії з Бутану – 3 131 крор індійських рупій²⁶.

Шрі-Ланка. Шрі-Ланка є вагомим у контексті індійського військово-морського флоту та морської безпеки, що стає визначальним у протидії китайській ініціативі «Нитка перлів». Партнерство Індії зі Шрі-Ланкою розглядається як протипага зростаючим інвестиціям та впливу Китаю в регіоні. Угода про вільну торгівлю між Індією та Шрі-Ланкою, підписана у 2000 р., є основою міждержавної економічної інтеграції в таких сферах, як торгівля, інвестиції, енергетика, туризм та зв'язок.

Після економічної кризи 2022 р. у Шрі-Ланці, Індія надала їй низку економічної допомоги та позик на суму приблизно \$3,8 млрд. Цей пакет допомоги включав кредитні лінії на товари першої необхідності, такі як паливо, продукти харчування та ліки, а також позики для стабілізації валютних резервів Шрі-Ланки.

Індія відіграла важливу роль у сприянні взаємодії Шрі-Ланки з міжнародними фінансовими установами, такими як Міжнародний валютний фонд. Участь Індії в переговорах щодо реструктуризації боргу Шрі-Ланки в рамках Офіційного комітету

²⁵ Ibid. P. 18–20.

²⁶ India-Bhutan Relations. *Embassy of India in Buthan, Thimphu*. URL: <https://indembthimphu.gov.in/pages/NTU>

кредиторів стала ключовим фактором у здатності Шрі-Ланки подолати кризу. Фінансові пакети та механізми, надані Індією, допомогли Шрі-Ланці відкласти виплати боргів, давши країні час стабілізувати свою економіку та впровадити необхідні реформи²⁷.

5 квітня 2025 р. прем'єр-міністр Індії Н. Моді відвідав Шрі-Ланку та започаткував нову віху у двосторонніх відносинах, що стало сигналом до початку впровадження індійської політики «Vision Mahasagar» («Океанське бачення»). Під час візиту було відкрито 128-кілометрову залізничну лінію Махо-Омантай, відремонтовану за допомогою Індії у розмірі \$91,27 млн. Обидві країни підписали сім ключових угод у сферах оборони, енергетики, охорони здоров'я, торгівлі та цифрової інфраструктури.

Відзначимо участь індійської компанії Adani Ports and SEZ Ltd у розбудові порту Коломбо (Східний контейнерний термінал).

Індія заявила про рішучість своїх намірів у відновленні Шрі-Ланки та стабілізації її економіки, зокрема ініціативи та інвестиції у сфері зеленої/відновлюваної енергетики. Виступаючи з цього приводу, прем'єр-міністр Н. Моді заявив: «Сонячна електростанція Сампур допоможе забезпеченню енергетичної безпеки Шрі-Ланки. Усі жителі Шрі-Ланки отримають вигоду від підписаних угод про будівництво трубопроводу та розвиток Трінкомалі як енергетичного центру». Ще одним важливим кроком вперед стала угода про взаємодію між електромережами, яка сприятиме торгівлі електроенергією між двома країнами та потенційно дозволить Шрі-Ланці експортувати електроенергію в майбутньому. Ця угода є частиною ширшої системи співпраці в енергетичній сфері, яка включала тристоронній Меморандум про взаєморозуміння між Індією, Шрі-Ланкою та Об'єднаними Арабськими Еміратами (ОАЕ) щодо розвитку інфраструктури Трінкомалі. Розпочато масштабну ініціативу щодо зеленої енергетики з встановленням сонячних систем на дахах 5 000 релігійних установ по всій країні. Проект, що фінансується індійською кредитною допомогою у розмірі \$17 млн. Індія оголосила про допомогу на суму 2,4 мільярда шрі-ланкійських рупій для соціального та економічного розвитку східних провінцій Шрі-Ланки²⁸.

Висновки. На основі вище згаданих фактів можна стверджувати, що економічна дипломатія Індії в Південній Азії досить вдало використовується офіційним Нью-Делі як інструмент реалізації регіонального та глобального лідерства. Політика «Сусідство насамперед» у поєднанні з концептуальними засадами «Васудхайва Кутумбакам», стратегією «вичікуй і спостерігай» та «доктриною Моді» засвідчує прагнення Індії сформувати навколо себе пояс стабільності через торгівлю, інвестиції, енергетичні та інфраструктурні проекти.

²⁷ Mallikarjuna K. India-Sri Lanka Relations: A New Era of Cooperation Amid Economic Crisis. *International Journal of Creative Research Thoughts*. 2025. Vol. 13. Issue 3. P. 642.

²⁸ Oberoi R. New Era of Strategic Depth in India-Sri Lanka Relations. *Diplomacy Beyond*. 2025. April 8. URL: <https://diplomacybeyond.com/new-era-of-strategic-depth-in-india-sri-lanka-relations/>

Найбільш тісна й продуктивна співпраця простежується з Бутаном, де взаємодія має комплексний і стратегічний характер – від гідроенергетики, цифрових платіжних систем і кредитних ліній до транспортної та енергетичної інтеграції. Високий рівень партнерства також характерний для Шрі-Ланки та Мальдів, де Індія виступає ключовим донором, інвестором і стабілізуючим чинником у кризові періоди.

Водночас співпраця з Непалом та Бангладеш залишається менш стабільною та періодично ускладнюється політичними й прикордонними суперечностями, попри значну економічну взаємозалежність та реалізацію інфраструктурних і енергетичних проєктів. Відносини з Афганістаном характеризуються обмеженою, хоча й важливою присутністю, що залежить від безпекової ситуації та «пакистанського» фактору. Антагоністична природа індійсько-пакистанських відносин практично нівелює потенціал економічної дипломатії на цьому напрямку. Водночас важливим структурним чинником регіональної політики залишається китайський фактор, який дедалі активніше впливає на економічні та інфраструктурні процеси в регіоні. Конкуренція з Китаєм стимулює Індію до посилення економічної присутності, прискорення проєктів зв'язку та розширення фінансових і технологічних інструментів впливу.

REFERENCES

- Bordilovska, O. (2017). Diialnist uriadu N. Modi: Ekonomichni reformy y sotsialni peretvorennia [Activities of N. Modi's government: Economic reforms and social transformations] *Indiia: Davnyina i suchasnist [India: Antiquity and modernity]* in O.I. Lukash (Ed.), Kyiv, 104-114. [in Ukrainian].
- Embassy of India in Bhutan. (01 February 2025). India-Bhutan relations. Retrieved from <https://indembthimphu.gov.in/pages/NTU> [in English]
- Embassy of India in Nepal. (n.d.). Brief on development partnership with Nepal. Retrieved from <https://www.indembkathmandu.gov.in/development-partnership2#> [in English]
- Embassy of India in Nepal. (n.d.). India-Nepal bilateral brief. Retrieved from <https://www.indembkathmandu.gov.in/about-india-nepal-relations> [in English]
- Ghalib, S., & Khan, M. (2025). Dominance via diplomacy: Analyzing India's assertive regional strategy in South Asia. *Journal of Security and Strategic Analyses*, 11 (1), 29-47. [in English]
- Indian Council of World Affairs. (2025). *Exploring India-Bhutan relations: Deep dive into the Neighbourhood First Policy*. New Delhi. [in English]
- Kumar, D. (2025). Prime minister Narendra Modi's regional strategy in South Asia: Opportunities and challenges. *International Journal of Multidisciplinary Research and Development*, 12 (2), 110-115. [in English]
- Kumar, S. (2022). India-China rivalry over their dominance in South Asia. *South Asia: Challenges and opportunities*, in A. Sharma (Ed.), (pp. 46-74). JTS Publications, 46-74 [in English]
- Lukash, O. (2023). Suchasna Indiia na shliakhu uspishnykh peretvoren: Model rozvytku [Modern India on the path of successful transformations: Development model]. *Problemy vsesvitnoi istorii*, 4, 148-171. [in Ukrainian].
- Lukash, O., & Tykhonenko, I. (2022). Rehionalna systema Pivdennoi Azii: Indiia ta osoblyvosti intehratsiinoho rozvytku [Regional system of South Asia: India and features of integration development]. *Intehratsiini protsesy v Azii ta Afrytsi yak skladova svitovoho istorichnoho*

- rozvytku (kinets XX – pochatok XXI stolittia)* in V.O. Shved (Ed.), Kyiv, 76–109. [in Ukrainian].
- Mallikarjuna, K. (2025). India–Sri Lanka relations: A new era of cooperation amid economic crisis. *International Journal of Creative Research Thoughts*, 13 (3), 641–644. [in English]
- Ministry of External Affairs, Government of India. (2020). Bilateral brief. Retrieved from https://www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/Kabul_2020.pdf [in English]
- Ministry of External Affairs, Government of India. (2024). India–Maldives bilateral relations. Retrieved from <https://www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/Bilateral-Brief-Unclassified-March-2024.pdf> [in English]
- Ministry of External Affairs, Government of India. (2025). Upgradation of the Technical Mission of India in Kabul to Embassy of India. Retrieved from https://www.mea.gov.in/press-releases.htm?dtl/40223/Upgradation_of_the_Technical_Mission_of_India_in_Kabul_to_Embassy_of_India [in English]
- Oberoi, R. (2025, April 8). New era of strategic depth in India–Sri Lanka relations. *Diplomacy Beyond*. Retrieved from <https://diplomacybeyond.com/new-era-of-strategic-depth-in-india-sri-lanka-relations/> [in English]
- Palamarchuk, M. (Ed.). (2022). *Respublika Indii: Potuha, shcho zrostaie. Perspektyvy rozvytku ukraïnsko-indiïskyykh vidnosyn* [Republic of India: A rising power. Prospects for the development of Ukrainian–Indian relations]. Kyiv. [in Ukrainian].
- Ravinder, G., & Kamalakar, G. (2025). Strategic synergy in the Indian Ocean: India–Maldives relations. *International Journal of Social Impact*, 10 (1), 11–19. [in English]
- Saraf, V., & Saxena, A. (2025). A framework to assess India’s economic diplomacy in its neighbourhood. *The Takshashila Institution*. Retrieved from <https://takshashila.org.in/content/publications/assets/a-framework-to-assess-indias-economic-diplomacy.pdf> [in English]
- Shankar Raj, R., & Shankar Bharti, S. (2025, May 26). India’s ‘wait and watch’ diplomacy: Redefining regional engagement in South Asia. *Institute for Security and Development Policy*. Retrieved from <https://www.isdp.eu/wp-content/uploads/2025/05/Brief-Raj-Bharti-May-26-2025.pdf> [in English]
- Thapa, S. (2024). Realpolitik of Indo–Nepal relations. *RAIS Conference Proceedings*, 96–101. [in English]
- Viter, I., & Viter, V. (2025). *Ekonomika nezaleznoi Indii v umovakh hlobalizatsii: Osoblyvosti ta problemy rozvytku* [Economy of independent India under globalization: Features and development problems] *Indiia: Davnyina i suchasnist* [India: Antiquity and modernity]. O.I. Lukash (Ed.), Kyiv, 63–74. [in Ukrainian].

Отримано 28.02.2026

Отримано в доопрацьованому вигляді 01.03.2026

Прийнято до друку 01.03.2026

Submitted 28.02.2026

Received in revised form 01.03.2026

Accepted for publication 01.03.2026